

Bitva u Moháče 1526 a první obléhání Vídně 1529 - Jak jsme se společně bránili Turkům a jak se stali Habsburkové českým královským rodem

- CZ24 News | 26. května 2021

Bitva u Moháče

ČESKO: Přepisování dějin nebylo v naší novodobé minulosti nic neobvyklého. Již s počátkem první republiky bylo, a to zcela správně, vyzdvihnuto Husitství a náš slavný vojevůdce Jan Žižka z Trocnova. Právě díky němu jsme si jako první v Evropě vybojovali náboženské svobody, které následně nejvíce zúročil až Rudolf II. Habsburský, kdy se Rudolfínská Praha stala centrem evropské vědy, tolerance a svobody. Bohužel to takto nemohl papežský stolec ponechat a v důsledku Bílé hory jsme byli plně porobeni. Katoličtí následovníci Rudolfa II. spolu s katolickou církví se pak pokusili Husitství – toto naše slavné období z naší minulosti zcela vymazat.

Osmanské (turecké) území v Evropě k roku 1520

Za první republiky byl ale zase dán do klatby celý Habsburský rod. Jak panovníci před bělohorští, tak i ti pobělohorští. Toto pokračovalo i za vlády soudruhů, kdy z Jana Husa a Jana Žižky navíc udělali předvoj dělnické třídy. Též byl výrazně podpořen prvorepublikový narativ s důsledkem jeho hlubokého zakořenění, že v Moskvě sídlí naši slovanští bratři a vždy jsme se jako holubičí národ pouze bránili těm rozpínavým a zlým Němcům. To včetně Rakušáků a jakékoli české rodině, která používala pro dorozumívání německý jazyk!

O naší minulosti jsme již zveřejnili [„Kam až sahá historie starousedlíků Čech, Moravy a Slezska“](#) Též v rámci diskuse, zda-li jsme Slované nebo pouze slovanským jazykem mluvíme, trojdílný text rozhovoru s profesorem Anatolijem Kljosovem. Třetí díl rozhovoru [„Území Československa je naše vlast již nejméně 13 000 let“](#) je navíc doplněn o populárně-dokumentární videa s průběhy obou pokusů Turků dobít Vídeň (1529 a 1683), kdy jsme se my Středoevropané úspěšně společnými silami ubránili.

Dnes jsme pro naše čtenáře převzali text o tom, co oběma bitvám předcházelo. Jak se stalo, že se Turci dvakrát za sebou dostali až před brány našeho tehdejšího hlavního města. Hlavního města našeho císařství, nikoli hlavního města našeho království. To byla ve středověku vždy Praha. Hlavním městem císařství byla pouze za vlády již zmíněného Rudolfa II. Habsburského. Dnešní text objasňuje i to, jak se stali Habsburkové (kořeny rodu mají ve Švýcarsku) naším královským rodem. Stalo se tak právě v důsledku prohry u Moháče, kdy naše vojska vedl náš český král Ludvík Jagellonský (kořeny rodu jsou v Litvě). Rod Jagellonců získal českou korunu z rukou sněmu českých šlechticů (včetně těch německy mluvících – prakticky vždy jsme byli dvojjazyčná zem), který si toto privilegium (zvolit si krále) vydobyl právě v průběhu Husitských válek, kdy se před námi třásla celá Evropa. Zejména papežský stolec, kterému jsme jasně řekli **„A DOST! Od nyní si zde budeme vládnout po svém. Nehodláme již nadále poslouchat papeže a jeho překrucování poselství Krista“**, respektive v té době nebylo ani jasné, který by to měl být, **když se za něj prohlašoval jeden v Římě, druhý v Německu a třetí ve Francii**. Neměli bychom se podobně zachovat vůči Bruselu?

Bitva u Moháče a obléhání Vídně 29. srpna 1526 a 27. září - 16. října 1529

Historický kontext

Bitva u Moháče přímo souvisí s obléháním Vídně, které se však konalo až tři roky po bitvě odehrávající se roku 1526 v jižních Uhrách. Pro české země znamenala tato střetnutí klíčové okamžiky v jejich dějinách.

Po smrti Vladislava Jagellonského v roce 1516 nastoupil na český a uherský královský trůn jeho nezletilý (tehdy desetiletý) **syn Ludvík**. Pro šlechtu v obou zemích to znamenalo další uvolnění královské moci a tím pádem vzrůst její síly.

Ovšem pro další obyvatele obou zemí to nebylo dobré znamení. Zvláště na jihu Uher došlo díky nevalnému rozhledu uherské šlechty a jejímu ignorování kritické válečné situace k dalšímu úpadku obrany hranic. Přitom „jižní nebezpečí“ hrozilo již po mnoho desetiletí. **Když roku 1453 dobyli Turci Konstantinopol**, čímž padl poslední přímý nástupce Římské říše, byli tito vyznavači islámu již dlouhou dobu na evropské půdě a pronikali dále do srdce Balkánu.

V podstatě byl **pád Cařihradu** pouhým vyvrcholením dlouholeté snahy o zničení pozůstatků Byzantské říše a vybudování nového centra v úžinách Bosporu a Dardanely. Osmanští Turci si poté dokázali podrobit většinu balkánských států a **roku 1521 obsadil jeden z nejvýznamnějších tureckých panovníků Süleyman Náherný Bělehrad**. Odtud už byl jen krok k vojenskému tažení roku 1526.

Nutno ale dodat, že v těchto dobách nešlo jen o velká vojenská tažení, ale že i v dobách míru podnikali Turci na území dosud nepodrobených států řadu výprav. Ty nejenže podkopávaly morálku obránců, ale měly především za úkol pleněním živit vojsko a ničit hospodářství příhraničních oblastí, čímž se stávaly obtížněji hájitelné.

Předchozí události

Nedlouho po pádu téměř nebráněného Bělehradu se **oženil Ludvík Jagellonský s Marií Habsburskou**. Tato svatba byla domluvena již roku 1515, kdy ještě panoval Ludvíkův otec Vladislav.

Smlouva, kterou domluva provázela, **zaručovala pro Jagellonce a Habsburky propojení obou rodů a záruky pro případ, že by jedna dynastie vymřela**. V tom případě měl nastoupit na uprázdněný trůn panovník dynastie druhé. Svatba Ludvíka a Marie byla proto doplněna svatbou mladého Ferdinanda Habsburského s Annou Jagellonskou. Nicméně nic nenasvědčovalo tomu, že by měl být využit dodatek smlouvy o nástupnictví druhého rodu.

Když se Süleymanovi podařilo po vleklých bojích za využití mnohonásobně větších sil vypudit řád Johanitů z ostrova Rhodos, obrátila se jeho pozornost na sever. **Uherské království dosud bránilo dalšímu pronikání Tureckého vlivu do Evropy**. Jednalo se o bohatou a relativně rozvinutou zemi, což jen podněcovalo velkého dobyvatele k jejímu obsazení a využití všech zdrojů. Vypravil se proto se silnou armádou podél toku Dunaje s úmyslem porazit uherské vojsko dříve, než se utvrdí aliance s Habsburky a ti Ludvíkovi vojensky pomohou.

Süleyman hodlal z Uher učinit nárazníkový stát proti vzrůstající moci Habsburků, kteří by díky své síle mohli po mnoha letech zastavit Turecké pronikání do Evropy. Obával se, že by se díky nim mohlo podařit sestavit silnější protitureckou koalici. Papežský svatý stolec prozatím zaštilil několik křížových výprav proti „nevěřícím,“ ovšem povětšinou neúspěšných. Tentokrát se pokusila

Kurie pomoci finančně, ale její pomoc byla osamocená. **Křesťanská Evropa se vůči Tureckému nebezpečí nepostavila jednotně.** Navíc dokonce některé země, jako např. Francie, viděly v Turcích spojení proti Habsburkům.

Průběh bitvy u Moháče

Postupující turecká armáda, dobře vycvičená a vybavená, měla kolem **55 000 bojovníků** a téměř 160 kanónů. Oproti tomu se podařilo Ludvíkovi Jagellonskému soustředit pouze něco okolo **25 000 mužů** a 53 kusů dělostřelectva.

Další posily byly na cestě, ale jejich pochod byl velice pomalý. **Ani vojsko vypravené českými stavy nedorazilo na bojiště včas.** Ovšem to bylo zapříčiněno i jistou žárlivostí, s níž česká stavovská obec hleděla na privilegovanější postavení uherských stavů a na Budín jakožto sídlo panovníka, kterého by raději měli v domácím prostředí v Praze. Proto jim porážka uherských stavů jistě nebyla přímo proti mysli. Přesto i tak **bojovalo u Moháče několik set až tisíc mužů z českých zemí.**

Poté co se Ludvíkova armáda dostala do kontaktu s tureckými jednotkami, **bylo velením rozhodnuto, že se bitva uskuteční co nejdříve.** To ovšem znamenalo zaútočit na podstatně silnějšího protivníka a nevyužít zdržovací strategie do té doby, než se k hlavnímu voji připojí další přicházející jednotky.

Bitvu naplánoval především **arcibiskup Tomori**, který měl s Turky již řadu válečných zkušeností, neboť spravoval jižní Uhry vystavené každoročně jejich nájezdům. Byl si vědom slabosti nepočetného křesťanského vojska a proto zvolil **defenzivní postavení** za mokřady a doufal, že tento terén rozruší celistvost tureckých jednotek a vynutí si tak vlastní iniciativu.

V prvním sledu bylo umístěno ve středu dělostřelectvo a hned za ním oddíly pěchoty. Na levém i pravém křídle stálo jezdecktvo. **Zálohu tvořilo těžké rytířské jezdecktvo, mezi nímž byl i král Ludvík.** Na první část postupujících tureckých jednotek z Rumélie spustila palbu uherská děla a následně na ně zaútočila jízda z pravého křídla pod vedením arcibiskupa Tomoriho.

Rumelské jednotky se začaly hroutit a ustupovat. Avšak útočící jízda následovaná pěchotou se dostala příliš daleko, až před hlavně tureckých baterií a elitních janičářských oddílů. **Pravé křídlo křesťanské formace utrpělo obrovské ztráty, mezi jinými zahynul i Tomori,** čímž se rozpadlo jednotné velení.

Král se svou zálohou těžké jízdy přispěchal na bojiště až v okamžiku, kdy již bylo rozhodnuto. Většina uherské armády se dala na útěk a k ní se přidalo i v dalším útoku neúspěšné levé křídlo. Plán porazit početnější tureckou armádu po částech ztroskotal.

Výsledek

Délka trvání bitvy u Moháče není zcela jasná, často se odhaduje pouze na hodinu a půl, ovšem někdy až na pět hodin. **Ztráty utrpěla především křesťanská strana,** kdy na bojišti zemřelo sedm vysokých církevních představitelů, 28 uherských bánů, stovky šlechticů a tisíce vojáků.

Odhady hovoří o zhruba 14 000 nebo i více padlých. Tím nejdůležitějším z nich byl samotný panovník. Při ústupu se jeho unavený kůň převrátil uprostřed brodění řeky a **Ludvík v plátech brnění utonul.** Následující den po bitvě nechal Süleyman popravít všech asi 2000 křesťanských

zajatců.

Historický význam

Pro obranu Uher i dalších zemí před vpádem Turků se stala bitva tragédií. Stejně tak jí byla pro Jagellonskou dynastii. Podle původních dohod **nastoupili na jejich místo Habsburkové**, což značí zásadní předěl v dějinách zemí Koruny české. **Ne náhodou byl rok 1526 vybrán mnoha historiky za předěl středověku a novověku v českých zemích.**

Dopady bitvy u Moháče byly pro střední Evropu značné. **Habsburkové se díky smrti Ludvíka stali dominantní silou v této oblasti**, ovšem hned po Osmanské říši, což pro ně byla ta méně pozitivní zpráva z bojiště. **Za krále českého byl Ferdinand korunován poměrně snadno**, ovšem s uherskou královskou korunou nastaly potíže, když si na ni činil nároky i **Jan Zápolský**, vládnoucí později s podporou Turků v Sedmíhradsku.

Uhry se tak na dlouhý čas rozdělily na tureckou, habsburskou a sedmíhradskou část. Turecké oddíly navíc začaly pronikat až do Rakous a na Moravu. Süleyman se nedlouho po Moháči rozhodl uštědit ránu vzrůstající moci Habsburků přímo v srdci jejich středoevropské základny, v sídelním městě **Ferdinanda I. Habsburského.**

Průběh obléhání Vídně

V létě roku 1529 vyrazila armáda **sultána Süleymana** z Cařihradu směrem k **Vídni**. Početně byla mnohem silnější než ta, se kterou Süleyman porazil Ludvíka Jagellonského u Moháče. Vojsko mělo mít minimálně **120 000 mužů** (plus dalších několik desítek tisíc zanechaných ke krytí armádního týlu) a s sebou neslo náklad naložený na 20 000 velbloudech a 800 lodích plujících po Dunaji.

K Vídni dorazily tyto obrovské síly na konci září 1529. Do té doby se Ferdinand Habsburský pokusil sformovat neúspěšnou protitureckou alianci, oslovil všechny křesťanské panovníky s prosbou o finanční či vojenskou pomoc a snažil se přinutit domácí šlechtu k rázným činům. Kromě vybírání zvláštní válečné berně najala např. česká stavovská obec 2000 žoldnéřů, ale zemskou hotovost nesvolala, jelikož by se její příslušníci museli války přímo účastnit. **Přitom pokud by padla Vídeň, znamenalo by to přímé nebezpečí i pro české země.**

Teprve až bylo nebezpečí nejakutnější, Vídeň byla obležena a turecké oddíly podnikaly kořistné výpravy na Moravu, byla svolána zemská hotovost. Tato váhavost stavů se později projeví ještě několikrát a bude příčinou přísného panovníkova trestu po skončení Šmalkaldské války.

Snahy Ferdinanda o zvrát situace byly značné, dokonce se pokusil uplatit sultána a jeho vezíry značnou sumou, která měla zaručit desetiletý mír, ale bez úspěchu. Přicházející turecká armáda **započala obléhání 27. září 1529**, ale z neznámého důvodu zahájila první útoky až 10. října. V té době bylo za hradbami města zhruba 16 000 bojeschopných mužů, počítaje v to i české posily. **Přesila Turků byla zřetelná na první pohled a zdálo se, že Vídeň musí padnout.**

Během obléhání byly městské hradby na několika místech podkopány, aby se dosáhlo jejich zřícení. Na obránce také pálilo v té době proslulé turecké dělostřelectvo, kterému se nemohla Vídeňská děla rovnat ani kvalitou ani kvantitou. Především však hrozilo akutní nebezpečí propadu hradeb, pokud by se Turkům podařilo odpálit tunely zaplněné sudy se střelným prachem. Za tím účelem byly obránci budovány vlastní tunely snažící se nepřátelskou práci překazit.

Turky ale nakonec zradilo počasí. Na počátku října již začalo přituhovat a noční mrazíky spojené s častými dešti vyvolávaly nespokojenost vojáků nezvyklých na podobné počasí. Následná několikadenní snaha o ztečení poničených hradeb byla marná. Sultán se proto rozhodnul pro poslední jednodenní odpočinek a na 14. října naplánoval definitivní útok. Aby navnadil vojsko, slíbil prvnímu muži, který překoná městské hradby značnou finanční odměnu. Přes velkou snahu se to však žádnému nepodařilo.

Výsledek obléhání

Vídeň byla zachráněna a turecký ústup se změnil s přicházejícím sněžením v katastrofu. To ovšem neznamenal pro Osmanskou říši žádné velké oslabení, jelikož její lidské, ale i materiální zdroje byly značné. Pro okolí Vídně však nebyla ani porážka Turků příliš radostná. Vesnice i města byly v širokém okolí vypáleny a tisíce obyvatel zavlčeno do otroctví.

Přes toto vítězství, které zaručilo zemím Koruny české zažít pouze občasné, nikoliv trvalé turecké nájezdy, byla **Osmanská říše pro Evropu trvalou hrozbou a to až do konce 17. století**. Poslední vzednutí turecké síly pak značilo **druhé obléhání Vídně v roce 1683**, které však znamenalo definitivní ústup turecké moci a následné osvobození Uher habsburskými vojsky.

Autor: *Mgr. et Mgr. Jan Rája*, zdroj: Bellum.cz – [slavné bitvy českých dějin](http://slavnebitvyceskychdej.in)

Zdroj: <https://www.kuryr.in>